

Sygn. akt I Ca 189/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 września 2015 r.

Sąd Okręgowy w Elblągu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Arkadiusz Kuta (spr.)

Sędziowie: SO Aleksandra Ratkowska

SO Krzysztof Nowaczyński

Protokolant: st. sekr. sąd. Danuta Gołębiewska

po rozpoznaniu w dniu 30 września 2015 r. w Elblągu

na rozprawie

sprawy z powództwa A. C. i M. R.

przeciwko M. K.

o zwolnienie od egzekucji

na skutek apelacji powodów

od wyroku Sądu Rejonowego w Iławie VI Zamiejscowego Wydziału Cywilnego z siedzibą w Nowym Mieście Lubawskim

z dnia 19 grudnia 2014 r. sygn. akt VI C 550/14

oddala apelację.

Sygn. akt I Ca 189/15

UZASADNIENIE

A. C. i M. R. wspólnicy spółki cywilnej (...) z siedzibą w G. w pozwie przeciwko M. K. domagali się zwolnienia centrum obróbczego (...) T. (...) o numerze seryjnym AL. (...) spod egzekucji prowadzonej przez Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w Iławie M. M. w sprawie Km (...) z wniosku pozwanego przeciwko Przedsiębiorstwu Handlowo-Uslugowemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. . Powodowie twierdzili , że zajęta ruchomość stanowi ich własność .

M. K. domagał się oddalenia powództwa , kwestionując fakt przejścia prawa własności ruchomości na powodów .

Sąd Rejonowy w Iławie VI Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Nowym Mieście Lubawskim oddalił powództwo .

Ustalił Sąd pierwszej instancji , że Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Iławie M. M. prowadzi postępowanie egzekucyjne w sprawie Km (...) z wniosku M. K. przeciwko Przedsiębiorstwu Handlowo – Uslugowemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. o egzekucję świadczenia pieniężnego . W dniu 23 czerwca 2014 roku komornik dokonał na terenie zakładu produkcyjnego dłużnika zajęcia ruchomości w postaci centrum obróbczego (...) T. (...) nr seryjny AL. (...) wraz z szafą sterującą i magazynkiem narzędziowym . Podstawą żądania powodów był art. 841 § 1

k.p.c. , a więc zgodnie z ogólną zasadą rozkładu ciężaru dowodu powinni wykazać okoliczności , z których wywodzili skutki prawne – czemu nie sprostali . Powodowie przedłożyli dokument prywatny w postaci faktury VAT nr (...) z dnia 2 czerwca 2014 roku , który miał potwierdzać fakt nabycia przez współników (...)ruchomości wskazywanej w pozwie . Z zeznań powoda wynikało zaś , że zajęte urządzenie w dalszym ciągu znajduje się w posiadaniu dłużnika , w miejscu prowadzenia przez niego działalności gospodarczej . Wobec bierności powodów uznano , że sama faktura nie mogła być wystarczającym dowodem na potwierdzenie przejścia prawa własności zajętej rzeczy , posiadając jedynie walor dokumentu rozliczeniowego .

Apelację od wyroku wnieśli A. C. i M. R. , zaskarżając go w całości .

Zarzucili obrazę przepisów postępowania , tj. art. 379 pkt 5 k.p.c. na skutek pozbawienia skarżących możliwości obrony przed Sądem pierwszej instancji , co miało stanowić z kolei konsekwencję naruszenia przez ten Sąd art. 207 k.p.c. , 217 k.p.c. , 232 k.p.c. , 299 k.p.c. i 224 § 1 k.p.c. Naruszenie tych przepisów miało polegać na braku zobowiązania pozwanego do złożenia odpowiedzi na pozew , a powodów do złożenia pisma przygotowawczego celem wyjaśnienia okoliczności powołanych przez pozwanego w trakcie jego zeznań , jak również przeprowadzenie przez Sąd Rejonowy z urzędu dowodu z przesłuchania stron z ograniczeniem tej czynności jedynie do zeznań pozwanego , po której nastąpiło przedwczesne zamknięcie rozprawy .

Obraza art. 233 § 1 k.p.c. polegać miała na dowolnej ocenie zebranego w sprawie materiału dowodowego , zaś art. 232 k.p.c. w zw. z art. 6 k.c. na nieuzasadnionym przyjęciu , iż pozwany udowodnił okoliczności , z których wywodził skutki prawne .

Dojść miało wreszcie do naruszenia art. 841 § 1 k.p.c. przez dowolnego uznanie , że skierowanie egzekucji do wskazanej w pozwie ruchomości nie naruszało prawa powodów .

Skarżący domagali się zmiany zaskarżonego wyroku i uwzględnienia powództwa w całości oraz zasądzenia od pozwanego na ich rzecz kosztów procesu .

W uzasadnieniu apelacji skarżący argumentowali , że Sąd nie zapobiegł nielojalnemu zachowaniu pozwanego . Ten nie wniósł bowiem odpowiedzi na pozew , nie został do tego również zobowiązany przez Sąd , co utwierdziło powodów w przekonaniu , iż pozwany „ racjonalnie ocenił swą pozycję procesową ” wobec zasadnie zgłoszonego pozwem żądania , a w konsekwencji powodowie uznali , iż ich osobiste stawiennictwo na rozprawie przed Sądem a quo będzie zbędne . Dopuszczenie przez Sąd pierwszej instancji dowodu z przesłuchania stron , z ograniczeniem tej czynności jedynie do zeznań pozwanego i zamknięcie rozprawy po dokonaniu tej czynności procesowej uniemożliwiło skarżącym ustosunkowanie się do okoliczności podniesionych w zeznaniach , zwłaszcza podważania mocy dowodowej dokumentu w postaci faktury przedstawionej z pozwem . Powodowie podtrzymywali stanowisko , iż przedstawiona przez nich faktura poświadcza zawarcie umowy sprzedaży zajętego urządzenia .

Sąd Okręgowy ustalił i zważył , co następuje :

Apelacja A. C. i M. R. okazała się bezzasadna i podlegała oddaleniu .

Najdalej idzie zarzut pozbawienia powodów możliwości obrony ich praw . Niezależnie od pominięcia we wnioskach apelacyjnych adekwatnego żądania uchylenia zaskarżonego wyroku , zniesienia postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania oczywiste jest , że stwierdzenie naruszenia w pierwszej instancji prawa powodów do obrony ich racji musiałoby skutkować takim rozstrzygnięciem . Według art. 378 § 1 k.p.c. sąd drugiej instancji bierze przecież z urzędu pod uwagę nieważność postępowania . Sąd odwoławczy , pomimo dostrzeżonego w postępowaniu pierwszoinstancyjnym uchybienia procedurze , nie stwierdził aby powodów rzeczywiście pozbawiono możliwości obrony ich praw . Uchybienie Sądu Rejonowego polegało na ograniczeniu w toku rozprawy z dnia 10 grudnia 2014 roku dowodu z przesłuchania stron do odebrania zeznań od pozwanego M. K. . Wbrew zapisowi z protokołu tego posiedzenia A. C. i M. R. nie zostali bowiem zawiadomieni o terminie tego posiedzenia .

Wezwania do osobistego stawiennictwa doręczono im odpowiednio : 15 grudnia 2014 roku i 11 grudnia 2014 roku - w obu przypadkach per aviso (karty 26 i 29 akt sprawy) .

Nieważność postępowania z przyczyny określonej w art. 379 pkt 5 k.p.c. , to jest pozbawienia możliwości obrony praw występuje wówczas , gdy stronę całkowicie pozbawiono sposobności do przedstawienia jej racji . Pozbawienie możliwości obrony nie następuje jeżeli skutki uchybienia mogły być usunięte przed wydaniem wyroku .

W związku z tym Sąd odwoławczy wyjaśnia , że przepisy postępowania cywilnego nie nakazują aby przeprowadzenie dowodu z przesłuchania stron następowało tylko na skutek jednego postanowienia dowodowego , podczas jednego posiedzenia . Postanowienia dowodowe można zmieniać (art. 240 § 1 k.p.c.) , a czynności powtarzać (art. 241 k.p.c.) . Nie było zatem przeszkód aby czynność przesłuchania stron w niniejszej sprawie powtórzyć lub ograniczyć do odebrania zeznań od powodów . Dodatkowo pamiętać trzeba , że niestawiennictwo stron na termin nie wstrzymuje przeprowadzenia dowodu (art. 237 k.p.c.) , a wobec zawiadomienia pełnomocnika powodów o rozprawie wyznaczonej na 10 grudnia 2014 roku nie było podstaw do zakładania , że obecność A. C. i M. R. przy przesłuchaniu M. K. była konieczna . Stan powodujący niemożność przesłuchania powodów wywołany uchybieniem Sądu pierwszej instancji trwał do czasu zakończenia posiedzenia z dnia 10 grudnia 2014 roku , ewentualnie do czasu doręczenia powodom wezwań na to posiedzenie . Biorąc pod uwagę zawiadomienie pełnomocnika powodów o terminie tej rozprawy i możliwość powzięcia przez samych powodów wiadomości o przeprowadzeniu już posiedzenia wyznaczonego dla ich przesłuchania trzeba uznać , że brak możliwości działania ustał jeszcze przed wydaniem wyroku kończącego sprawę w pierwszej instancji . Ten zapadł bowiem w dniu 19 grudnia 2014 roku . Powodowie mogli żądać powtórzenia lub uzupełnienia postępowania dowodowego . Mieli do tego sposobność i podstawę prawną . Co prawda rozprawę zamknięto w dniu 10 grudnia 2014 roku , ale mogła być ona otwarta na nowo w przypadku ujawnienia się nowych okoliczności (art. 316 § 2 k.p.c.) w tym na skutek wniosku opartego na przywołanym już art. 241 k.p.c.

Apelanci pozbawienie możliwości obrony swych praw widzą w uniemożliwieniu wdania się w spór co do zarzutów pozwanego . Przy zarządzaniu w Sądzie pierwszej instancji doręczenia odpisu pozwu nie zobowiązano pozwanego do wniesienia odpowiedzi na pozew . W sprawie przeprowadzono dwa posiedzenia wyznaczone na rozprawę – w dniach 19 listopada i 10 grudnia 2014 roku . O terminach obu posiedzeń zawiadomiono pełnomocnika powodów . Ten nie stawiał się , ale miał sposobność faktyczną i prawną uczestniczenia w przeprowadzanych wówczas czynnościach , a w tym przy przedstawianiu przez pozwanego w dniu 19 listopada 2014 roku stanowiska w sprawie . M. K. wniósł wówczas o oddalenie powództwa oraz przedstawił zwięzłe uzasadnienie tego żądania , oparte na twierdzeniu o dalszym posiadaniu zajętej rzeczy przez dłużnika oraz kwestionowaniu faktury dołączonej do pozwu jako dokumentu potwierdzającego sprzedaż tej rzeczy .

Rozprawa odbywa się w ten sposób , że strony zgłaszają ustnie swe żądania i wnioski oraz przedstawiają twierdzenia i dowody na ich poparcie (art. 210 § 1 k.p.c.) . Zasady ustności nie niweczy art. 207 §§ 1 i 2 k.p.c. umożliwiający wniesienia odpowiedzi na pozew . Nie ma więc podstaw dla twierdzenia , że pominięcie zarządzenia odpowiedzi na pozew i pism przygotowawczych stanowiło uchybienie procesowe . Nie doszło zatem do pozbawienia strony powodowej prawa do przytaczania okoliczności faktycznych i dowodów . Prawo i faktyczną możliwość zajęcia stanowiska w sprawie powodowie zachowali , ale z niej nie skorzystali . W szczególności , pomimo ustanowienia pełnomocnika procesowego i jego zawiadomienia o posiedzeniach nie przedstawiono na rozprawie ich twierdzeń i dowodów . Pełnomocnictwo procesowe stanowi rodzaj przedstawicielstwa , a więc działania i zaniechania pełnomocnika pociągają za sobą skutek bezpośrednio dla mocodawcy . Oznacza to , że uczestniczenie lub możliwość uczestniczenia pełnomocnika ustanowionego przez powodów w posiedzeniu sądu wyklucza zarzut pozbawienia prawa do obrony z braku znajomości stanowiska procesowego pozwanego , przedstawionego podczas tego posiedzenia .

Nieprawdziwe są zarzuty apelantów , że pozwany stanowisko w sprawie przedstawił dopiero w toku przesłuchania . W uzasadnieniu apelacji nie dostrzega się w ogóle , że przeprowadzono rozprawę w dniu 19 listopada 2014 roku , o której pełnomocnik powodów był zawiadomiony . M. K. wdał się wówczas w spór . Przedstawione argumenty były adekwatne do zgłoszonego żądania .

Powodowie zgłosili żądanie zwolnienia od egzekucji rzeczy stanowiącej ich własność . Przesłanki tego roszczenia wskazano w art. 841 k.p.c. – zajęty przedmiot należy zwolnić od egzekucji jeżeli narusza się prawa powoda . Wobec zarzutów pozwanego wiadomo , że spór pomiędzy stronami winien koncentrować się na wykazaniu , że przed zajęciem dłużnik rzeczywiście sprzedał urządzenie wymienione w protokole tej czynności egzekucyjnej pomimo , że znajdowało się ono nadal w posiadaniu dłużnika , a faktura mająca potwierdzać sprzedaż jest kwestionowana .

Sąd odwoławczy przyjmuje za własne ustalenia faktyczne poczynione w pierwszej instancji . Dotyczą one zresztą okoliczności niespornych , to jest prowadzenia postępowania egzekucyjnego z wniosku wierzyciela M. K. przeciwko dłużnikowi Przedsiębiorstwu Handlowo - Usługowemu (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w K. oraz daty i miejsca dokonania w tym postępowaniu czynności zajęcia urządzenia wymienionego w pozwie . Podnoszony przez pozwanego zarzut posiadania rzeczy przez dłużnika jest o tyle oczywisty , że po zajęciu rzecz pozostawiono w miejscu prowadzenia przez niego działalności . Jednocześnie jednak powodowie w pozwie ani w toku postępowania nie wyjaśniali przyczyn , dla których rzecz nie znajdowała się wówczas w ich władaniu . Według faktury złożonej przy pozwie do sprzedaży dojsć miało w dniu 2 czerwca 2014 roku , a zajęcia dokonano 23 czerwca 2014 roku . To prawda , że ważność umowy sprzedaży zależy od zgodnych oświadczeń stron . Wydanie rzeczy i zapłata ceny stanowią natomiast przejawy wykonania tej umowy . W postępowaniu o zwolnienie zajętej rzeczy od egzekucji do powoda należy jednak przeprowadzenie dowodu naruszenia jego prawa . Ograniczenie inicjatywy dowodowej do przedstawienia faktury , w której nie wskazano danych personalnych nabywców , pomijającej ich podpisy i dane personalne osoby działającej za zbywcę , niezawierającej pokwitowania zapłaty ceny ani potwierdzenia przeniesienia posiadania zbywanej rzeczy doprowadziło do oddalenia powództwa . Niezależnie bowiem od tego czy dołączona do pozwu faktura spełnia wymagania stawiane temu dokumentowi rachunkowemu , w postępowaniu o zwolnienie od egzekucji dokument ten był traktowany w kontekście normatywnym wynikającym z art. 245 k.p.c. i 253 zdanie drugie k.p.c. Dokument prywatny stanowi dowód tego , że osoba , która go podpisała , złożyła oświadczenie zawarte w dokumencie . Wobec zaprzeczenia prawdziwości takiego dokumentu przez stronę , od której dokument nie pochodzi , dowód prawdziwości przeprowadza ten kto z dokumentu chce skorzystać . Powodowie w zasadzie nie mogli nawet powoływać się na domniemanie prawdziwości faktury skoro jej nie podpisali . Zaniechali innych środków dowodowych zmierzających do wykazania przed Sądem pierwszej instancji twierdzeń o zawarciu umowy sprzedaży . Zawarte w apelacji żądanie przesłuchania świadka i powodów było bezzasadne . Sąd odwoławczy , na mocy art. 383 k.p.c. pominął nowe dowody , bowiem powodowie mogli je powołać w postępowaniu przed Sądem pierwszej instancji . Jak wyżej wskazano potrzeba ich przeprowadzenia powstała już w pierwszej instancji , a powodowie mieli możliwość skorzystania z inicjatywy dowodowej .

To , że obecnie dłużnik nie kwestionuje praw powodów (nie odpowiedział na wezwanie do zwolnienia rzeczy od egzekucji) nie oznacza , że pominąć można ocenę jego wcześniejszych zachowań - w kontekście całokształtu okoliczności sprawy . Z dołączonych na wniosek powodów akt egzekucyjnych Km (...) wynika , że w dniu 7 lipca 2014 roku dłużnik sporządził , a następnie przedstawił sądowi egzekucyjnemu skargę na czynność komornika polegającą na zajęciu centrum obróbczego (...) T. (...) o numerze seryjnym AL. (...) . Dłużnik zarzucał naruszenie procedury przy czynnościach dokonywanych na jego mieniu .

W tym stanie rzeczy , na mocy art. 385 k.p.c. , apelację oddalono .